

Âşıkların Gözü: Çeşme*

● Hakan Hadi Kadioğlu

*Ne şair yaş döker, ne âşık ağlar...
Tarihe karıştı eski sevdalar
Beyhude seslenir, beyhude çağlar
Bir sola bir sağa çoban çeşmesi..."*

F. Nafiz

Gökten inen suyun arınıp, durulup can olarak toprak yüzüne çıktığı yerdir, çeşme. Suyla tamamlanan-dır. Cana, suya hürmeten kutsanır da.

Farsça “çaşma”dan Türkçeleştirilmiştir. Dilimizdeki karşılığı gözdür. Göz çok doğurgan bir sözcüktür. Göz kadar eski iki sözcüğümüz daha var, aynı anlama sahip: pınar ve bulak... Hepsi suyun kaynadığı, yeryüzüne doğduğu yeri adlandırır. Suyun topraktan toprak dışına çıktığı ve belki ilk defa baktığı yer olarak “göz”ün ilişkisi ilginç olsa gerek.

Sanırım kendi evreninden gün yüzüne çıkışı dikkate alarak suyun günü ilk gör/kör/düğü yeri ifade ediyor. Suyun ve ayrıldığı evrenin dünyaya açıldığı, dünyanın ve günün görüldüğünün anlatımıdır.

Metaforik olarak talihsizliği anlatan günden, güneşten, Tanrı’dan, Tanrı nimetinden uzak, mahrum kalmayı betimleyen bir de sözümüz vardır. Gün görmemiş diye...

Belki canın, canlılığın içindedir ve belki canın aslî unsurudur, su. Canın güne, Tanrı’sına koşusunda bir kapıdır, göze.

Toprağın cana rahim olması suya ve güne muhtaçtır. Ve belki can olmak, can vermek için gün ile su, toprağın sinesini, vuslat yeri yapmadan delik deşik, göz göz yaralar. Göze toprağın ağlayan, yaşaran yaralarıdır.

Herhalde bundandır, çeşme halden, gurbetten, sevdadan, vuslattan anlar. Âşıkla maşuk, suyla gün, canın özü, canlılığın zatı ve belki bu yüzden su da, gün de kutsaldır.

İki özü, iki sevgiliyi kavuşturandır, göze. Suyun güne doğduğu, salah bulduğu yerdir, çeşme. Sevgililerin, canların, suyla günün, suyla susayanın visal yeridir.

Su ile gün arasında topraktan can bulan insan, bu aşkın tecessümü. Suyu, güne, toprağa tutkusu bundan canın, insanın.

Toprağı, suyu, günü kutsadığından bunlara hürmeten, kışioğlu mabet addettiği pınarlar, çeşmeler dikmiş; canlara suyu ulaştırarak ebediyen anılmanın yolunu aramıştır.

Öyle ya... çeşme hasretten yanan yürek, ağlamaktan kuruyan göz, ayrılıktan kavrulan dudağa su taşır, can taşır, hayat taşır.

Yerin, sevdanın, tutkunun, özlemin sesini bürünür de yürür göze, şırl şırl ya da gürül gürül. Bu ses şaire ilham, yaraya melhem (merhem) olur; dağlara söyler, bağlarla söyler; taş deler, ozana ses olur çobana haldaş...

Heyhat! Gözeler körlendi, sular boruda mahpus. Çeşmeler tassız, çeşmeler susuz. Suyun ulaşacağı yürek, dokunacağı dudak, serinleteceği gönül yok artık.

*“Geçmiş Zaman Karalamaları”ndan

